

Klimatyczny manifest pokolenia Z

autorka

Sylvia Międzybrodzka

przedmiot

język polski

czas trwania

45 minut

poziom nauczania i klasa

szkoła podstawowa: klasy VII–VIII

zagadnienia edukacji globalnej

- zmiana klimatu
- zrównoważony rozwój

krótki opis scenariusza

Scenariusz zajęć odwołuje się do *Szyfowych prac* Stefana Żeromskiego i może utrwalać zagadnienia zawarte w powieści. Jednocześnie skłania uczniów i uczennice do tego, by zastanowili się, jak wyglądałby ich manifest, np. w kontekście zmiany klimatu. Daje też okazję do kreatywnych ćwiczeń redakcyjnych i stworzenia własnego tekstu.

pytanie kluczowe

Jakie postulaty mieliby dziś bohaterowie i bohaterki *Szyfowych prac*?

cele lekcji (w języku ucznia i uczennicy)

- powtórzysz i utrwalisz wiadomości na temat *Szyfowych prac* Stefana Żeromskiego
- dowiesz się, czym jest zmiana klimatu i w jaki sposób możesz jej przeciwdziałać
- stworzysz własny tekst manifestu

związek z podstawą programową

- I.1.9, I.2.7, III.1.1–3, III.2.4, IV.6, IV.8; lektura obowiązkowa: 10. *Szyfowe prace*, Stefan Żeromski

metody

- praca z filmem
- miniwykład

formy pracy

- praca w grupach

środki dydaktyczne i materiały

- film *Ucz się, mów, działaj!*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, <https://bit.ly/UczSięMówDziałaj> (5:50)
- inne materiały do decyzji nauczyciela/nauczycielki: film *PUNKT KRYTYCZNY Klimat się zmienia*, WWF, http://bit.ly/WWF_punktkrytyczny; manifesty współczesnych grup działających na rzecz klimatu

Przebieg zajęć

Lekcja jest propozycją urozmaicenia zajęć poświęconych powieści Stefana Żeromskiego *Szyfowe prace*. Stanowi także okazję do przypomnienia treści utworów, w których pojawia się motyw buntu.

nauczanie zdalne

Teams/Meet/Zoom, Jamboard

Wprowadzenie

1. Przywitaj klasę i wykonaj niezbędne czynności organizacyjne.
2. Poproś uczniów i uczennice o przypomnienie najważniejszych informacji na temat Bernarda Zygiera.

4 minuty

2 minuty

Warto tutaj położyć nacisk na to, że Bernard Zygiel buntował się przeciwko rusyfikacji, za co został wydalony z poprzedniej szkoły. W klerykowskim gimnazjum swoją postawę zmanifestował, recytując na lekcji Redutę Ordoń Adama Mickiewicza. Ten czyn spowodował zmianę postaw jego kolegów ze szkoły, którzy przekonali się, że można się opierać rusyfikacji. Przy tej okazji warto wspomnieć, że Adam Mickiewicz był także autorem pierwszego literackiego manifestu w literaturze polskiej, czyli *Ody do młodości*, w którym nawołuje do porzucenia archaicznych poglądów i postaw z poprzedniej epoki.

3. Poproś uczniów i uczennice o przypomnienie innych buntowników i buntowniczek, których znają (mogą to być przykłady spoza obszaru literackiego).

⌚ 2 minuty

W ramach przykładów można wymienić bohaterów i bohaterki takie jak: *Prometeusz, Ikar, Adam i Ewa, Szatan, John Keating, Zośka, Alek i Rudy, Holden Caulfield i tak dalej.*

Praca właściwa

4. Spytaj uczniów i uczennice, jakie postulaty mieliby dziś bohaterowie *Szyfowych prac* (pytanie kluczowe).

⌚ 2 minuty

Wspomnij, że na przestrzeni wieków różni artyści i artystki, działacze, polityczki i tak dalej tworzyli listy swoich postulatów, które publicznie ogłaszali. Nazywamy to manifestem.

5. Jeśli w odpowiedziach uczniów i uczennic nie pojawiły się zagadnienia związane ze zmianą klimatu, nakieruj rozmowę na ten temat. Możesz też opowiedzieć krótko o tym zjawisku i jego konsekwencjach.

⌚ 3 minuty

W tym momencie warto przywołać działania *Młodzieżowego Strajku Klimatycznego*. Jego postulaty znajdziesz na stronie: <https://www.msk.earth/postulaty>. Można również wspomnieć o tym, że w 2018 roku w Wielkiej Brytanii narodził się ruch *BirthStrike* (w dosłownym tłumaczeniu: strajk narodzinowy), którego inicjatorką jest piosenkarka *Blythe Pepino*. Do grupy dołącza coraz więcej ludzi, także osób publicznych (np. *Miley Cyrus*), które deklarują, że nie zostaną rodzicami, jeśli jako ludzkość nie podejmiemy skutecznych działań związanych z zatrzymaniem zmiany klimatu.

Przykład manifestu grupy działającej na rzecz klimatu znajdziesz także tutaj: *Kultura dla Klimatu, Deklaracja*, <https://www.kulturadlaklimatu.pl/deklaracja>.

6. Zaproś uczniów i uczennice do obejrzenia filmu, który mówi o zmianie klimatu i pokazuje, co młodzież może zrobić, aby włączyć się w działania mające jej przeciwdziałać: *Ucz się, mów, działaj!*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, <https://bit.ly/UczSięMówDziałaj> (5:50).

⌚ 7 minut

7. Porozmawiaj z młodzieżą na temat zmiany klimatu. Jeśli Twój podopieczni niewiele wiedzą na ten temat, opowiedz im krótko o tym zjawisku. W załączniku merytorycznym znajdziesz dodatkowe informacje i inspiracje.

⌚ 5 minut

8. Poinformuj teraz klasę, że jej zadaniem będzie napisanie współczesnego manifestu młodych. Nie musi on być związany tylko ze zmianą klimatu, mogą zostać w nim zawarte także inne ważne postulaty. Następnie podziel młodzież na grupy.

⌚ 2 minuty

 W przypadku zajęć w formie zdalnej w zależności od platformy, na której pracujecie, możecie mieć możliwość podziału na grupy także podczas pracy online (taką możliwość daje np. Zoom w wersji Pro, Google Meet, MS Teams). Jeśli jednak nie macie takich możliwości technicznych, zaproś uczniów i uczennice do próby stworzenia takiego tekstu np. na tablicy Jamboard.

9. Poproś, aby każda grupa napisała własny manifest.

⌚ 10 minut

10. Poproś, aby grupy odczytały swoje manifesty.

⌚ 6 minut

Podsumowanie

11. Spytaj uczniów i uczennice, co im się podobało w dzisiejszych zajęciach, w jakim stopniu wierzą w to, że ich postulaty zostaną spełnione w przyszłości, i jaki mogą mieć w to wkład.

🕒 2 minuty

Propozycje kontynuacji tematyki zmiany klimatu

- Scenariusz *Przez miliony lat to natura kształtowała klimat Ziemi. Jednak później coś się zmieniło...*, bit.ly/CEOpowiadanieKlimat.
- Ćwiczenie *Co ma klimat do czekolady? Dyktando: Nazwy własne i interpunkcja*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, <https://bit.ly/CEODyktandoKlimat>.

Zachęć innych nauczycieli i nauczycielki ze swojej szkoły do realizacji tematyki zmiany klimatu:

- Wyszukiwarka materiałów poświęconych zmianie klimatu, Centrum Edukacji Obywatelskiej, <https://globalna.ceo.org.pl/materialy>.

polecane teksty i materiały

- Miniserwis Centrum Edukacji Obywatelskiej *Klimat*, <https://globalna.ceo.org.pl/tematy/klimat>.
- Portal Ziemia na Rozdrożu, <https://ziemianarozdrozu.pl>.
- Portal Nauka o Klimacie, <https://naukaoklimacie.pl>.
- *Klimatyczne ABC*, red. M. Budziszewska, A. Kardaś, Z. Bohdanowicz, Warszawa 2021, <https://klimatyczneabc.uw.edu.pl>.
- Filmy Centrum Edukacji Obywatelskiej *Odpowiadaj na globalne wyzwania*, <https://bit.ly/FilmyCEO-GlobalneWyzwania>.

źródła wykorzystane w tym scenariuszu

- Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, *Postulaty*, <https://www.msk.earth/postulaty>.
- Kultura dla Klimatu, *Deklaracja*, <https://www.kulturadlaklimatu.pl/deklaracja>.
- Film *Ucz się, mów, działaj!*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2020, <https://bit.ly/UczSieMowDzialaj>.

załączniki

- Załącznik nr 1: Materiał pomocniczy – Informacje na temat przyczyn zmiany klimatu

Załącznik nr 1

Materiał pomocniczy – Informacje na temat przyczyn zmiany klimatu

Wzrost temperatury na świecie (nazywany też globalnym ociepleniem) jest wynikiem efektu cieplarnianego. Spalamy paliwa kopalne, a w rezultacie do atmosfery są uwalniane gazy cieplarniane, głównie dwutlenek węgla (CO₂). Te gazy okrywają Ziemię jakby dodatkowym kocem i zatrzymują energię cieplną (która pochodzi z przetworzenia energii świetlnej promieniowania słonecznego). Coraz więcej energii cieplnej jest zatrzymywane w atmosferze, pochlaniają ją też oceany i lądy, a w rezultacie rośnie średnia globalna temperatura.

Co ciekawe, ten wzrost nie oznacza, że wszędzie i zawsze będzie cieplej niż dotychczas. Klimat Ziemi jest bardzo skomplikowany, a dziesiątki tysięcy naukowców i naukowczyń na całym świecie wciąż pracują nad tym, żeby lepiej go zrozumieć. Już dziś wiemy jednak, że wzrost globalnej średniej temperatury przejawia się w zachwianiu systemu klimatycznego: czasem zima może być niespotykane zimna, może wystąpić susza, a rok później rekordowa powódź.

Do zmiany klimatu przyczynia się emisja dwutlenku węgla, która zaburza tzw. cykl węglowy, czyli obieg węgla w przyrodzie. Oceany, rośliny i zwierzęta wpływają na emitowanie CO₂ do atmosfery i pochłanianie go, a ludzie są odpowiedzialni za 5% emisji CO₂ do atmosfery. Nawet taka ilość wystarczy, żeby wywołać zmiany w obiegu węgla – głównie dlatego, że w przeciwieństwie do oceanów, roślin i zwierząt, przemysł, samochody czy elektrownie nie pochłaniają z powrotem wyemitowanego dwutlenku węgla.

Do zmiany klimatu przyczyniają się wszystkie sektory gospodarki. Zgodnie z danymi ujętymi w ostatnim raporcie Międzyrządowego Panelu do spraw Zmian Klimatu (IPCC) najwyższe emisje są związane z: produkcją energii elektrycznej i ciepła – 25%, użytkowaniem ziemi, w którym mieści się rolnictwo i leśnictwo – 24%, przemysłem – 21%, transportem – 14% i budownictwem – 6,4%. Pozostałe 9,6% to inne emisje z sektora energetyki*.

Skutki obecnej zmiany klimatu są widoczne w każdym miejscu na Ziemi. W mediach słyszymy o ekstremalnych zjawiskach pogodowych, takich jak huragany czy powodzie. Borykamy się z falami upałów i suszami. Ale mamy do czynienia też ze zjawiskami mniej spektakularnymi, których konsekwencje będą widoczne dopiero po czasie. Na co dzień bowiem nie dostrzegamy skutków zmniejszającej się różnorodności biologicznej czy podnoszenia się poziomu mórz i oceanów oraz topnienia lodowców. W dłuższej perspektywie nie będziemy mogli jednak żyć tak samo jak teraz. Nasze style życia muszą się zmienić, abyśmy mieli dostęp do żywności, wody i innych zasobów potrzebnych nam do życia.

- Jeśli uczniowie i uczennice, z którymi pracujesz, niewiele wiedzą o zmianie klimatu, możesz też wykorzystać na zajęciach film **PUNKT KRYTYCZNY Klimat się zmienia**, WWF Polska, <https://www.youtube.com/watch?v=8xat0mNjktw> (5:09)

* *Polityka klimatyczna – fakty i mity*, Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki oraz Fundacja im. Heinricha Bölla w Warszawie, Warszawa 2018, http://www.pkeom.pl/uploads/AKTUALNOSCI%202018/2018.07.06_1530_Polityka_klimatyczna_fakty_i_mity_web.pdf.

Scenariusz powstał w ramach programu „1Planet4All – Razem dla klimatu!” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Treść materiału wyraża wyłącznie poglądy autorów, autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Unii Europejskiej.

Publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons. Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o Unii Europejskiej opatrzonej informacją o prawach autorskich (więcej o wolnych licencjach: <http://creativecommons.pl>).

Autorka: Sylwia Międzybrodzka
Redakcja: Marta Jackowska-Uwadizu, Marta Kałużyńska
Korekta: Justyna Yiğitler
Opracowanie graficzne: Zofia Herbich
Rok publikacji: 2022

Zdjęcie:
Mika Baumeister/Unsplash